Koyun ve Keçilerin Beslenme Hastalıkları

Gebelik Toksemisi (İkiz Kuzu Hastalığı – Ketozis)

- Düşük kan şekeri (hypoglycemia) ile kendini belli eden bir metabolik hastalıktır.
- İkiz/üçüz kuzulu koyunlarda karbonhidrat ve yağ metabolizmasının bozulmasıyla gelişir ve gebeliğin beşinci ayında (gebeliğin son 6 haftası ile laktasyonun ilk 4 haftası) görülür.
- İlk doğumunu yapacak hayvanlarda daha çok görülür. Süt ineklerinde doğumdan sonra görülen ketozis ile etyoloji açısından benzerlik gösterir ve ölüm riski çok yüksektir.

Nedenleri:

- Hastalığın gelişmesinde başlıca etken, rasyonla enerji gereksiniminin karşılanamaması ve buna bağlı olarak keton cisimciklerinin oluşmasıdır.
- VKS' nun 2.5' un altında veya 4' ün üzerinde olması,
- Yetersiz yem tüketimi, kalitesiz kaba yem tüketimi, ani yem değişiklikleri, kötü yemleme sistemi, açlık, nakil, kötü hava koşulları gibi stres faktörleri…
- Kolin ve biotin gibi vitaminlerin yetersizliği de hastalığın oluşmasında tetikleyici olduğu görüşü söz konusudur.

Oluşum mekanizması

- Anne tarafından sağlanan glukozun yeterli olmaması ve fötusun glukoz ihtiyacını karşılayamaması nedeniyle oluşan hipoglisemi
- Gebeliğin son döneminde glukoz ihtiyacının 70-80 kat artması
- Kan glukoz düzeyi: 35-45 → 20-25 → 18 mg/100ml
- Glukoz ihtiyacının yağ asitleri ve aa.lerden karşılanmaya çalışılması
- Hipogliseminin uzun sürmesinin insülin üretimini baskılaması
- TCA siklusu → Okzaloasetik asit düzeyinin yetersiz kalması → Keton cisimcikleri

Gebeliğin son dönemindeki koyunlarda serum β-hidroksibütirik asit düzeyleri

	Serum β-hidroksibütirik asit düzeyi, mmol/l
Normal hayvanlar	< 0.7
Orta derecede yetersiz besleme	0.8 – 1.6
İleri derecede yetersiz besleme	1.6 – 3.0
Gebelik toksemisi	> 3.0

Belirtileri:

- Erken bulgularda hayvan sürünün arkasında kalır, depresyon ve harekette isteksizlik görülür.
- Hayvana yaklaşıldığında yüzünü çevirir, ancak kaçma girişiminde bulunamaz.
- Diş gıcırdama, göz ve kulak kaslarında titremeler, başın bir yana düşmesi, derin solunum, sık ürinasyon gibi belirtilerin ardından koma ve ölüm gözlenebilir.
- Ölüm 3-10 gün içerisinde oluşabilir.

Korunma:

- Ani rasyon ve bakım değişikliklerinden kaçınmalıdır.
- Hayvan yağlandırılmadan doğru rasyonlarla beslenmelidir.
- Gebelik sonlarında kaliteli kaba yem yanında tahıl kırmaları (0.25 - 1 kg/gün) verilmelidir.
- Tedavi sonrası lezzetli ve içeriğinde % 25 oranında tane yem kapsayan rasyonlar verilmelidir.

Enterotoksemi

Nedenleri:

- Hastalık aslında enfeksiyöz nitelikli (*Clostridium perfringens*) ise de gelişmesinde ani rasyon değişikliği gibi beslenme kusurları tetikleyici neden olmaktadır.
- Konsantre yemlerin fazla miktarda verilmesi sonucu sindirilmemiş nişasta ve diğer karbonhidratlar nedeniyle bakterinin üreme ve gelişme için uygun ortamı bulması
- Proteince zengin yemlerin fazla verilmesi
- Hasat sonrası tahıl tarlalarına hayvanların sürülmesi
- Aşırı süt tüketimi

Belirtileri:

- Özgün bir hastalık belirtisi yoktur. Aşılanmamış sürülerde ölüm oranı % 5-10, bazen % 30 olabilmektedir.

Korunma:

- En etkin korunma kuşkusuz hayvanları hastalığa karşı aşılamaktır.
- Bunun dışında ani rasyon değişikliklerinden kaçınmalıdır.
- Tedavi süresince rasyonun kaba yem içeriği arttırılmalıdır.

İdrar Taşları

Nedenleri:

- Sütten kesildikten sonra yüksek düzeyde konsantre yemle beslenen besi kuzularında sıklıkla görülür.
- Hastalık, daha çok tahıl taneleri gibi P bakımından zengin, buna karşılık Ca bakımından yoksul yemlere dayalı rasyonlarla beslenen hayvanlarda gelişir.
- Okzalik asit düzeyi yüksek kaba yemler
- Su tüketiminin yetersiz olması
- Taşlar, genellikle kum görünümündedir.

Belirtileri:

- Hayvanda huzursuzluk, peklik, az ve sık idrar yapma davranışı, bazen kanlı idrar, prepusial tüylerde kuru kristaller başlıca belirtilerdendir.

Korunma:

- Rasyondaki Ca : P oranı 1.5 - 2 : 1 olmalı.
- Rasyona en fazla 200 g/kg magnezyum oksit, % 3 tuz eklenmeli
- Taze ve temiz su *ad libitum* olarak sunulmalı. donmuş su
- K bakımından zengin rasyonlardan kaçınmak gerekir.
- Bu arada vitamin A gereksinimi güvence altına alınmalıdır.

Tedavi sürecinde:

- Rasyonun tuz içeriği % 3-4
- Rasyona % 20 yonca
- Kuzulara günde 28 g amonyum klorür

Beyaz Kas Hastalığı

Nedenleri:

- Selenyum bakımından yoksul topraklarda (< 0.1 ppm) otlayan ya da rasyonlarla beslenen kuzu ve oğlaklarda görülür.
- Bu arada vitamin E yetersizliği de (kaba yemlerde E vitamini az ya da yeterli düzeyde bulunabilir) söz konusu olabilir.
- Kas hücrelerinde doymamış yağ asitlerinin birikmesi → lipid peroksitlere okside olmaları (Glutasyon peroksidaz + Vitamin E) → kas hücrelerinde dejenerasyon ve kalsifikasyon
- Doğumdan sonraki 3-6. haftalarda kuzularda

Belirtileri:

- Hayvanlarda acı çekme, hareket isteksizliği, kalp kası etkilenmişse ölüm gibi belirtiler göze çarpar.
- İştahsızlık görülmeyebilir.

Korunma:

- Se yetersizliği çekilen durumlarda önlem olarak Se ve vitamin A katkıları yapılır.
- Se + vitamin E preparatlarından 0.25 ml/hy dozunda uygulama önerilebilir.

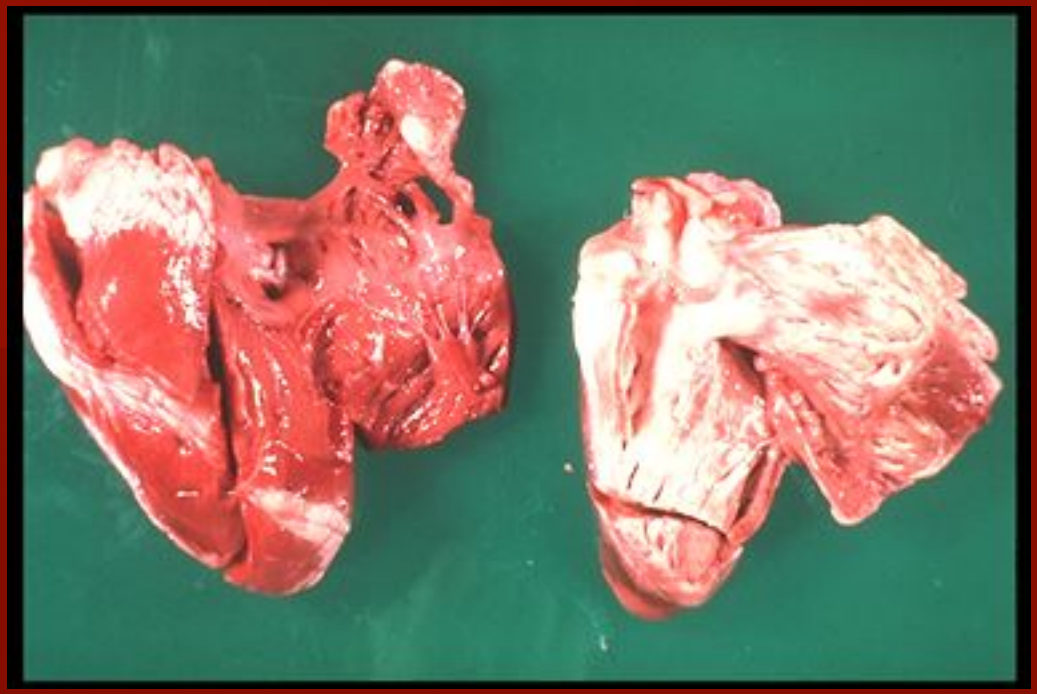

Beyaz kas hastalığı

Hiyalin dejenerasyonu, iskelet kası, beyaz kas hastalığı, kuzu, Konya

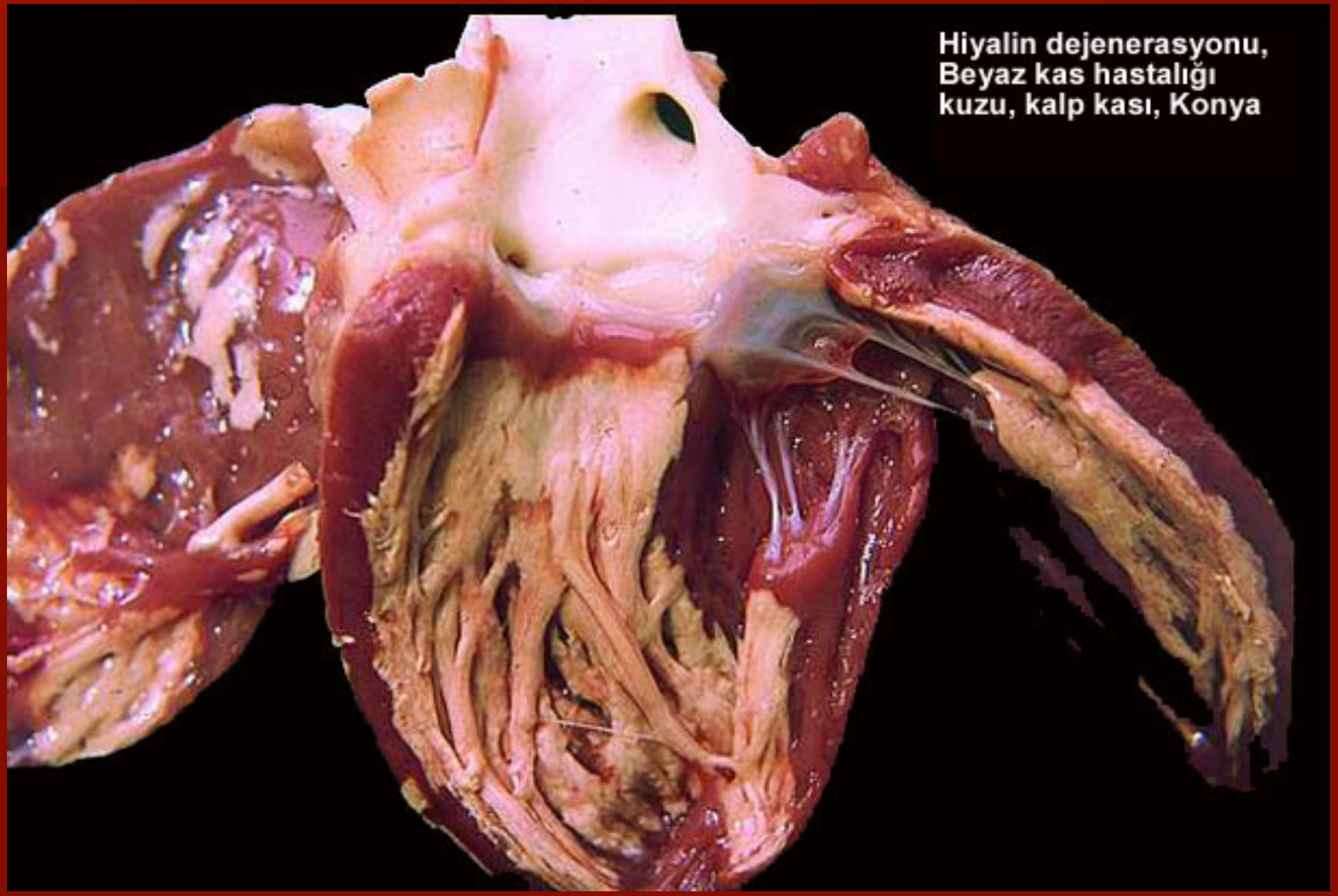
Hiyalin dejenerasyonu,
Beyaz kas hastalığı
kuzu, kalp kası, Konya

Enzootik ataksi

Nedenleri:

- Yeni doğanlarda Cu yetmezliği sonucu gelişir.
  - Toprakta Cu az
  - Mo, Ca, SO_4, Fe, Zn fazla

Belirtileri:

- Kuzularda hastalık musküler inkoordinasyon ve arka bacaklarda kısmi paraliz şeklinde gözlenmektedir.
- Anemi, büyümede yavaşlama, kemiklerde bozukluk, kıl ve yapağıda depigmentasyon, yapağı verim ve kalitesinde bozukluklar.
- Tutuk ve düzensiz yürüme
- Molibden fazlalığına bağlı Cu noksanlığında diare

Korunma:

- Rasyonda Cu miktarı artırılır.
- Rasyon Cu:Mo oranı 5:1 olmalıdır.

Treating copper deficiency

Cattle deficient in copper can be treated by dosing with a copper ‘bullet’, which stays in the rumen and slowly dissolves. Here, Lisa Hire of Kaikōura administers a copper bullet, watched by Taihape vet Phyllis Leigh, at an animal health day organised by the Waiau Women in Farming group.

Sığırda bakır eksikliği

Çayır tetanisi

Nedenleri:

- Yüksek süt verimli koyun ve keçilerde vejetasyon başlarında görülür.
- Yeşil otların kapsadığı yüksek miktardaki K vücutta Ca ve Mg kaybına yol açar.

Belirtileri:

- Aşırı hassasiyet, kas spazmı, konvülziyon ve ölüm.

Korunma:

- Hayvanlar meralardan çekilir veya az tutulur.
- Mg takviyesi yapılır.

Koyunda çayır tetanisi

Diğer beslenme hastalıkları

Raşitizm – Osteomalasi – İyot yetersizliği
Asidozis (Laktik asidozis, tahıl zehirlenmesi)
Süt humması (Hipokalsemi)
Yolculuk tetanisi (?, hipokalsemi)
Botilismus
Abomasum deplasmanı

Bitkilerin neden olduğu zehirlenmeler
- Hemoliz yapan bitkiler
- Fotodinamik etkili bitkiler
- Lüpen zehirlnmesi
- Kanyaş otu (*Phalaris* türü bitkiler) zehirlenmesi
- Siyanojen etkili bitkiler
- Delice otu (Lolium perenne) zehirlenmesi
- Diğer zehirli bitkiler

Koyunda iyot eksikliği

